

Aluekehittämistä koskeva lainsäädännön uudistaminen 2021+ (HE 47/2021 vp)

MmV asiantuntijakuuleminen 20.4.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Uudistuksen lähtökohdat ja organisointi

- Työskentelyn lähtökohtana hallitusohjelman linjaukset, EU-asetusehdotukset ohjelmakaudelle 2021–2027 sekä kansallisen aluekehittämisyjärjestelmän päivittäminen
- Lakityötä tukemaan TEM asetti **valmisteluryhmän (ns. lakityöryhmä)**
  - Mukana keskeiset ministeriöt (VM, OKM, STM, LVM, MMM, SM, YM, TEM), maakuntien liitot, ELY-keskukset, suuret kaupungit, seutukaupungit sekä järjestöt (SAK, STTK, AKAVA, Yrittäjät, EK, Keskuskauppakamari, Kuntaliitto, Luonnonsuojeluliitto, MTK, SOSTE ry).
- Valmisteluryhmä toimii Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan alaisuudessa
- Ryhmän toimikaudeksi asetettiin 2.10.2019 - 31.12.2020, jatkettu 2021 loppuun asetusten valmistelua varten.
- Lakivalmistelua tukevat myös Koheesio2021+ ryhmä ja sen alainen hallintojaosto.
- Valmisteluryhmä on kuullut asiantuntijoita ja muita sidosryhmiä työn aikana. Lakiluonnoksista järjestettiin kuulemistilaisuus ja lausuntokierros keväällä 2020.

Uudistuksen aikataulu

Virkavalmistelu alkoi syksyllä 2018;
Lakityöryhmän työ alkoi 8/2019

Hallituksen esitys lausunnoilla 4-5/2020

Hallituksen esityksen käsittely valtioneuvostossa ja
eduskuntakäsittely, kevät 2021

Lakiin perustuvat asetukset lausunnoilla 4-5/2021

Lait ja asetukset on tarkoitettu tulemaan voimaan
1.9.2021

ALKE-lakien ja asetusten uudistaminen

Kumottava lainsäädäntö:

- Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (ns. Alke-hallintolaki, [7/2014](#))
- Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (ns. rahoituslaki, [8/2014](#))
- Näiden lakien nojalla annetut asetukset:
  - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista ([356/2014](#))
  - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ([357/2014](#))
  - Valtioneuvoston asetus rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta ([358/2014](#))
- Laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä ([657/2015](#) ENI)

Uusi säädettävä lainsäädäntö:

- Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (ns. **toimeenpanolaki**)
- Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta, (ns. **rahoituslaki**)
- Näiden lakien nojalla annettavat asetukset:
  - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (ns. **toimeenpanoasetus**)
  - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (ns. **rahoitusasetus**)
  - Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta (ns. **tukikelpoisuusasetus**)

EU:n alue- ja rakennepolitiikan asetusehdotukset 2021–2027

- Yleisasetusehdotus (CPR) - hallinnointia koskevat yhteiset säännöt seitsemälle rahastolle:
  - Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
  - Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)
  - Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)
  - Koheesiorahasto
  - Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR)
  - Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto (AMIF)
  - Rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusväline (BMWI)
  - Sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF)
- Asetusehdotus Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja koheesiorahastosta
- Asetusehdotus Euroopan Sosiaalirahasto Plussasta (ESR+)
- Asetusehdotus Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä
- Asetusehdotus oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (JTF)

1. lakiehdotus: Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden toimeenpanosta (*toimeenpanolaki*)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Mistä säädetään, kun säädetään alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan toimeenpanosta?

- Alueiden kehittämisestä ja sen tavoitteista
- Aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan tehtäviä hoitavista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä keskinäisistä suhteista
- Aluekehittämisen kansallisesta ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmatyöstä ja sopimusmenettelyistä sekä keskeisistä suunnitteluasiakirjoista
- Jäsenvaltioiden välisten alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien hallinnoinnista Suomessa sekä EU:n ulkorajat ylittävän yhteistyön hallinnoinnista Suomessa
- Toimeenpanon seurannasta, arvioinnista, tukialuejaosta

Keskeisiä muutoksia – toimeenpanolaki (1/2)

- Aluekehittämisen tavoitteet – täsmennetään pitkän aikavälin tavoitteita
  - ilmastonmuutos ja sen hillintä sekä kestävä kehityksen tavoitteet huomioon
  - alueiden älykäs erikoistuminen, kasvua tukeva elinkeino- ja innovaatorakenne
- Selkeytetään maakuntien liittoja ja niiden tehtäviä sekä yhteistyötä koskevaa sääntelyä
- Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueet (nyk. lain 18-21§) – esitetään poistettavaksi
  - Säädettiin ALKU-uudistuksen yhteydessä v. 2010 alkaen, jotta yhteistoimintaa syntyisi säännönmukaisesti maakuntien sekä niiden ja valtion aluehallintoviranomaisten välillä
  - yhtä maakuntaa laajemmalla alueella ylimaakunnallisissa strategisesti merkittävissä asioissa (aluejako sidottiin yhteensopivaksi ELY-keskusten alueiden kanssa, joissa oli kolme vastuualueita eli yhdeksän toimialueen kanssa)
  - Käytännön merkitys lähinnä edunvalvonnallinen tai toiminta hiipunut (kysely syksy 2019)
  - Säilytetään: yleinen maakunnan liittojen yhteistyötä koskeva säännös (18 §), jonka perusteella monenlainen yhteistyö mahdollista
- Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) – kevennetään sääntelyä
  - Edelleen aluetason kumppanuuselin, tehtävänä valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen
  - Kokoonpanosta ja sihteeristöstä säädetään tarkemmin VN:n asetuksella
- Alueiden uudistumisen neuvottelukunta – nimi vaihtuu
  - Aikaisemmin: Alue- ja rakennerahastopolitiikan neuvottelukunta

Keskeisiä muutoksia – toimeenpanolaki (1/2)

- Ohjelmaperusteisuus > siirrytty jo vuorovaikutukseen ja sopimuksellisuuteen
  - Maakuntaohjelman sisältö ja asema säilyy, sääntelyä kevennetään
  - Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta – *luovutaan*; korvautuu EU-ohjelman alueellisella rahoitussuunnittelulla ja alueiden kehittämisen keskusteluilla
  - Maakuntasuunnitelma korvataan ilmaisulla: *pitkän aikavälin strategiset linjaukset* (vrt. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa maakuntasuunnitelma tod. näköisesti poistuu)
  - Erityisohjelmat – *luovutaan*
    - osaamiskeskusohjelma (OSKE), aluekeskusohjelma (AKO) ja koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO)
  - Jää: EU:n kumppanuussopimus, uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027, Kestävä kaupunkikehittäminen
- Välittäviä toimielimiä olisivat maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Ruokavirasto (uusi)
  - Välittävä toimielin hoitaa sille annettuja hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja sen vastuulla
- Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallinen hallinnointi toimeenpanolakiin
- Yhteistyösopimusmenettely säilyy (28 §) ja vahvistuu
  - sopimusmenettelyt erilaisten alue- ja kaupunkityyppien kanssa (eri välineet erityyppisillä alueilla; ei sovelleta MAL-sopimuksiin)
- Aluekehittämisen keskustelut – uusi toimintamalli vakiinnutetaan
  - keskustelut kytketään aluekehittämispäätökseen ja maakuntaohjelmien toteuttamiseen, aluekehityksen tilannekuvaan
- Tukialuejaot säilyy, ÄRM poistuu laista
  - äkillisten rakennemuutosalueiden määrittelystä luovutaan, mutta toimintamalli vakiintunut ja jatkuu

2. lakiehdotus: Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (*rahoituslaki*)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Mistä rahoituslaissa säädetään?

- Kolmen eri rahoituslähteen hanketukia koskevia säännöksiä
  - Kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettävät tuet
  - Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ohjelmakaudella 2021-2027 myönnettävät tuet
  - Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallinen vastinrahoitus
- Säännöksiä em. hanketukien tukimenettelystä
  - Myöntämisen edellytyksistä, tuen saajasta, tuen saajan keskeisistä velvollisuuksista,
  - Hakemisesta, tukipäätöksestä ja tuen maksamista koskevista menettelyistä
  - Tukien käytön valvonnasta, takaisinperinnästä ja muista jatkotoimenpiteistä, muutoksenhausta
- Yleisiä säännöksiä esim. tietojärjestelmä, tietojen luovuttaminen ym.
- Tukilajikohtaisia erityissäännöksiä

Keskeisiä muutoksia – rahoituslaki (1/2)

- Uudet Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tukimuodot huomioidaan laissa
  - Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (9 ja 12 §)
  - Vähävaraisten aineellisen avun hankkeet (15 §)
- Hankkeiden tukimenettelyyn esitetään vain vähäisiä muutoksia
  - Yhteisesti toteutettavat hankkeet: EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa käyttöön uusi ryhmähanke (kansallisissa varoissa säilyy yhteishanke)
  - Tuen siirto -menettelystä luovutaan (pienen toimijoiden osallistuminen mahdollistettaisiin muilla tavoin)

Keskeisiä muutoksia – rahoituslaki (2/2)

- Hallinnollisen taakan vähentäminen
  - Yksinkertaistettujen kustannusmallien käytön laajentaminen; kustannusmalleista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella (ns. tukikelpoisuusasetus)
- Rakenteellisia ratkaisuja
  - Selkeyden vuoksi nykyistä rahoituslakia tarkempi viittaaminen EU-asetuksiin ja valtionavustuslakiin
  - Henkilötiedoista säätäminen nykyistä lainsäädäntöä tarkemmin (GDPR:n tuomat vaatimukset)
  - Interreg- ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevat erityissäännökset koottu omaan lukuunsa; säännökset pääsääntöisesti uusia